WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN INFORMACYJNY
POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok IV. Warszawa, listopad 1933 № 11 (34)

KOMUNIKATY RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Posiedzenia Komitetu Wykonawczego Rady Głównej P. T. K. odbyły się w dn. 13 i 27 października b. r. pod przewodnictwem Prezesa Rady Głównej, P. Wł. Raczkiewicza. Komitet podjął akcję w sprawie budowy domu P. T. K. w Warszawie: 1) wysłuchał sprawozdań z konferencyj odbytych w Magistracie u P. Prezydenta st. m. Warszawy w sprawie placu pod budowę domu, 2) przyjął z podziękowaniem i uznaniem plany budowy domu, wykonane bezinteresownie przez p. arch. Brunona Zborowskiego, 3) ustalił plan akcji finansowej, któraby umożliwiła rozpoczęcie budowy w najbliższym czasie. Następnie Komitet zastanawiał się nad projektem nowego statutu P. T. K., przygotowanego przez viceprezesa Rady Gł. p. Al. Patkowskiego. Po dyskusji, statut, jako projekt Komitetu Wykonawczego, zostanie rozesłany do wszystkich członków Rady Głównej i Zarządów Oddziałów w celu nadesłania uwag i wniosków w ciągu listopada b. r. Przewidziane jest zwołanie w grudniu Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów w celu uchwalenia nowego statutu P. T. K. Komitet zatwierdził projekt regulaminu dla członków-korespondentów P. T. K. w ośrodkach emigracyjnych Polaków zagranicą i w związku z tem zamianował 15 członków-korespondentów P.T.K. Komitet przyjął do zatwierdzającej wiadomości powstanie nowych Oddziałów P. T. K., postanowił przedstawić Związkowi Polskich Towarzystw Turystycznych stan organizacyjny P. T. K., wykazający na 1.X.1933: Oddziałów 91 i 9.682 członków, przyjął do wiadomości, opracowane przez skarbnika, p. Wł. Gruszczyńskiego i podane poniżej sprawozdanie rachunkowe P. T. K. za r. 1932. Zestawienie rachunkowe Rady Głównej za czas: od 1.I do 1.X.1933 r. — wykazuje w dochodach: 49.072 zł. 27 gr., w wydatkach 42.221 zł. 28 gr. Komitet postanowił, że P. T. K. weźmie udział w XV Międzynarodowym Kongresie Geograficznym w sierpniu 1934 r. w Warszawie, a mianowicie: 1) wyda w jęz. francuskim i angielskim specjalny Nr „Ziemi", 2) przygotuje wystawę krajoznawczą, 3) zorganizuje zespół przewodników, towarzyszących uczestnikom Kongresu—cudzoziemcom podczas odbywanych przez nich wycieczkach po Polsce, 4) wyda pierwsze zeszyty „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego". Uznano również za wskazane, aby na Kongres wydane zostały, przygotowywane od lat trzech zgórą przez p. B. Olszewicza: „Dzieje krajoznawstwa polskiego". Komitet postanowił zwołać Radę Główną w połowie listopada.

Ogłaszając sprawozdanie rachunkowe (patrz str. 2 i 3), Rada Główna P.T.K. zaleca wszystkim Zarządom Oddziałów, aby zwrócili pilną uwagę na przeprowadzenie szacunku majątkowego P. T. K.; liczne braki i nieścisłości w szacunku majątku, jakie wykazują Zarządy Oddziałów w swych sprawozdaniach, uniemożliwiają danie ścisłego obrazu stanu majątku P. T. K. i pomniejszają nasz dorobek społeczny.

Członkowie-korespondenci P.T K. wśród Polaków zagranicą Komitet Wykonawczy na podstawie uchwały Zjazdu Delegatów P. T. K. powołał w charakterze członków-korespondentów P. T. K.:

1) w Austrji: p. em. kpt. W. P. Artura Zeimera—Wiedeń, VIII, Pfeilgasse 48.

2) w Belgji: p. Kazimierza Wachowiaka, referenta Ośw. Poselstwa R. P. — Beeringen-M. 2 rue de Chemin de Fer.

3) p. Janusza Hetmana — Retinne, 415, rue de la Clef.

4) w Estonji: p. Irenę Abramską — Tallin, Tonismägi 5a—7.

3) w Finlandji: p. Władysława Wnuka—Helsingfors, Kronbergsgaten 1-C-23.

6) na Łotwie: p. Henryka Tomaszewicza—Daugavpils, Warszawska 30.

7) p. Jerzego Bryca—Daugavpils, Warszawska 30.

8) we Francji: p. Edmunda Straucha—Paris, VIe, 3, rue Casimir Delavigne.

9) na Węgrzech: ks. Wincentego Danka — Budapest X, Apaffy utca 62.

10) w Argentynie: p. Stanisława Kowalewskiego—Buenos-Aires, San José 1433-51.

11) w Szwajcarji: p. Albina Jakiela — Genève, 44, rue des Maraichers, Suisse.

12) w Brazylji: p. dr. Władysława Federowicza—Rio de Janeiro, Praia de Botafogo 246 — Poselstwo R. P.

13) p. prof. Władysława Wójcika—Parana, Calmon Ivany, Apucarana.

14) w Mandżurji: p. inż. Kazimierza Grochowskiego—Charbin, Post Box 60.

15) w Stan. Zjedn. Ameryki Północnej: p. Red. Romana Malacha—Milwaukee, Wisc., 435 Broadway—redakcja „Kurjera Polskiego".

Sekcja Propagandy i Ochrony Swojszczyzny P. T. K. odbyła kolejne trzecie posiedzenie w dn. 19 października r. b., na którem kierownicy poszczególnych referatów, a więc ochrony zabytków kultury, ochrony przyrody i propagandy ogólnej, złożyli sprawozdania z działalności w okresie ubiegłym i przedstawili program pracy na najbliższą przyszłość.

Z SEKCJI TURYSTYKI WODNEJ P. T. K. W WARSZAWIE.

W związku z ukończeniem sezonu opuszczenie bandery i zamknięcie przystani P. T. K. w Warszawie (ul. Miedzeszyńska 8) odbędzie się w niedzielę dn. 5 listopada o godz. 12 w poł. Do tego dnia członkowie Sekcji winni są opróżnić swe szafki i zabrać powłoki gumowe od kajaków. Do dn. 31.XII r. b. członkowie Sekcji upraszani są również o zgłoszenie opisów z odbytych w roku bież. wycieczek a możliwie i fotografij z tych wycieczek. Za najpiękniejszy zbiór fotografji wydane zostaną plakiety i dyplomy.

W okresie po 5.XI członkowie Zarządu Sekcji pełnić będą dyżury w lokalu P. T. K., ul. Karowa 31 w środy w godz 7—8 wieczorem. Również—wzorem roku ub.—odbywać się będą co miesiąc odczyty z dziedziny turystyki wodnej oraz zebrania towarzyskie członków Sekcji, o czem bliższe wiadomości podane będą w „Wiadomościach Krajozn. i Turyst.”.

OGÓLNE SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO za rok 1932

(z wykazaniem stanu majątku na dzień 31.XII 1932 r.)

BILANS na dz. 31.XII 1932 r.

STAN CZYNNY

		zł.	gr.	zł.	gr.
A	Gotowizna (Kasa i Banki) .			26.289	14
B	Nieruchomości				
	1) we Włocławku . . .	266.958	69		
	2) w Nowogrodzie Łomż.	17.458	—		
	3) nad Świtezią	21.900	—		
	4) w Pucku	25.000	—		
	5) w Sandomierzu . . .	47.174	40		
	6) „ (w bud.).	4.000	—		
	7) nad Wigrami	29.750	—		
	8) w Toruniu (w bud.) .	23.000	—		
	9) w Warszawie (przystań)	8 988	81		
	10) w Zakopanem	160.250	—	604.479	90
C	Ruchomości			70.307	62
D	Wydawnictwa			21.922	81
E	Fotografje i przezrocza . .			19.179	92
F	Zbiory muzealne			89.975	19
G	Bibljoteki			39.948	80
H	Dłużnicy i inne			13.732	92
				885.836	30

STAN BIERNY

		zł.	gr.	zł	gr.
A	Wierzyciele:				
	1) z tyt. bud. w Włocławku	205.018	04		
	2) „ „ w Sandomierzu	4.402	—		
	3) „ „ w Toruniu	10.000	—		
	4) „ „ w Warszawie	7.807	50		
	5) z innych tytułów . . .	35.656	01	262.883	55
B	Czysty majątek:				
	1) fundusze specjalne . .	43.043	81		
	2) kapitał obrotowy . . .	579.908	94	622.952	75
				885.836	30

Obroty kasowe za 1932 rok

DOCHODY

	zł.	gr.	zł.	gr.
Pozostałość gotówk. na dz. 1.I.1932			16.175	—
Wpisowe	4.925	—		
Składki	41.879	—	46.805	—
Wydawnictwa: „Ziemia” . .	18.080	—		
inne . . .	7.828	—		
Schroniska i gospody . .	15.084	—		
Muzea	713	—	41.705	—
Odczyty	1.503	—		
Wycieczki . . . . , . . .	5.831	—		
Legitymacje kolejowe . . .	10.038	—		
Imprezy dochodowe i inne .	54.006	—	71.378	—
Subwencje, darowizny i ofiary			62.503	—
Dłużnicy i pożyczki . .			35.370	—
			273.935	—

WYDATKI

	zł.	gr.	zł.	gr.
Odczyty	3.092	—		
Wycieczki	6.079	—		
Wydawnictwa: „Ziemia” : .	20.430	—		
inne . . .	6.955	—		
Bibljoteki	1.494	—		
Fotografje i przezrocza . .	865	—		
Zbiory muzealne . . . ,	782	—		
Inne cele krajozn. i turyst	20.072	—	59.769	—
Nieruchomości	30.889	—		
Ruchomości	5.288	—		
Wierzyciele . . , ...	15.883	—	52.060	—
Schroniska (utrzymanie) . .	10.213	—		
Muzea „ . .	2.341	—		
Legitymacje kolejowe . . .	6.584	—		
Imprezy dochodowe i inne .	47.513	—	66.651	—
Koszty administracyjne . .			69.166	—
Pozostałość gotówk. na dz. 31.XII 1832			26.289	—
			273.935	—

Skarbnik Rady Głównej P. T. K.
Wł. Gruszczyński

Viceprezes Rady Głównej P. T. K.
Al. Patkowski

	NAZWA ODDZIAŁU	STAN CZYNNY										STAN BIERNY				
		Gotowizna	Nieruchomości	Ruchomości	Wydawnictwa	Fotografje i przezrocza	Zbiory muzealne	Bibljoteka	Dłużnicy i inne	Razem		Wierzyciele	MAJĄTEK WŁASNY Fundusz specjalny	MAJĄTEK WŁASNY Kapitał obrotowy	Razem	
1	Białostocki	339.04	—	80.—	55.75	13.80	—	150.—	—	638	59	—	—	638.59	638	59
2	Brasławski	281.10	—	—	50.—	270.—	—	—	16.—	617	10	—	—	617.10	617	10
3	Bydgoski	2.033.78	—	400.—	—	200.—	—	600.—	—	3.233	78	—	—	3.233.78	3.233	78
4	Chełmski	86.76	—	—	—	—	—	—	—	86	76	—	—	86.76	86	76
5	Chełmżyński	118.05	—	—	—	—	—	—	—	118	05	—	—	118.05	118	05
6	Dziśnieński (Głębokie)	474.95	—	—	—	80.60	331.20	26.—	—	912	75	—	—	912.75	912	75
7	Grodzieński	112.—	—	—	—	—	—	—	—	112	—	—	—	112.—	112	—
8	Grudziądzki	572.03	—	2.472.09	206.45	246.67	516.17	709.53	172.90	4.895	84	195.50	—	4.700.34	4.895	84
9	Kaliski	816.65	—	—	—	—	—	—	—	816	65	—	—	816.65	816	65
10	Kartuski	64.50	—	—	—	—	—	—	—	64	50	—	—	64.50	64	50
11	Kielecki	15.10	—	4.000.—	4.360.—	200.—	6.900.—	3.670.—	—	19.145	10	1.669.62	—	17.475.48	19.145	10
12	Krukowski (1.I.32)	300.25	—	4.428.—	—	—	329.—	835..88	—	5.893	13	1.362.86	—	4.530.27	5.893	13
13	Kościerski	74,65	—	—	—	—	—	—	—	74	65	—	—	74.65	74	65
14	Kujawski (Włocławek)	1.828.08	266.958.69	7.936.75	—	675.—	15.051.65	1.003.—	2.466.70	295.919	87	205.018.04	5.339.18	85.562.65	295.919	87
15	Kujawski Zach. (Inowrocław)	—	—	—	—	—	—	88.50	—	88	50	—	—	88.50	88	50
16	Kurpiowski	197.43	17.458.—	2.669 25	200.—	350.—	14.100.—	500.—	—	35.474	68	3.457.43	—	32.017.25	35.474	68
17	Lubelski	230.66	—	1.407.50	774.25	—	—	1.413.50	86.65	3.912	56	258.75	1.488.29	2.165.52	3.912	56
18	Lwowski	39.16	—	—	—	—	—	—	—	39	16	—	—	39.16	39	16
19	Łęczycki	820.82	—	31.70	—	—	—	—	—	852	52	—	—	852.52	852	52
20	Łódzki	76.76	—	4.710.—	—	1.203.40	—	3.357.—	—	9.347	16	1.951.—	—	7.396.16	9.347	16
21	Łowicki	1.536.84	—	1.161.53	—	75.—	7.056.72	100.—	—	9.930	09	2.050.—	—	7.880.90	9.930	09
22	Nowogródzki	102.38	21.900.—	1.994.10	1.151.70	—	—	—	555.45	25.703	63	1.599.67	—	24.103.96	25.703	63
23	Olkuski	—	—	50.—	—	—	300.—	30.—	—	380	—	—	—	380.—	380	—
24	Opatowski	18.75	—	25.—	744.—	130.—	1.000.—	275.—	—	2.192	75	300.—	—	1.892.75	2.192	75
25	Ostrowiecki	525.66	—	2.038.57	549.60	28.—	6.418.70	2.767.77	153.—	12.481	70	284.—	534.98	11.662.72	12.481	70
26	Ostrowski (Wlkp.)	694.07	—	—	—	—	—	—	—	694	07	—	—	694.07	694	07
27	Pabjanicki	118.02	—	400.—	2.523.20	262.60	3.000.—	382.—	99.55	6.785	37	—	—	6.785.37	6.785	37
28	Pawłowski	112.30	—	300.—	—	160.—	—	—	—	572	30	—	—	572.30	572	30
29	Pelpliński	43.—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	43.—	43	—
30	w Piaskach Lubelskich	246.63	—	—	—	—	—	—	—	246	63	242.—	—	4.63	246	63
31	Piński	15.36	—	144.15	125.—	—	1.054.—	310.20	—	1.648	71	—	—	1.648.71	1.648	71
32	w Pionkach	503.—	—	33.—	—	—	—	239.—	32.—	807	—	—	—	807.—	807	—
33	Piotrkowski	—	—	—	—	300.—	6.000.—	3.000.—	—	9.300	—	—	—	9.300.—	9.300	—
34	Poznański	861.47	25.000.—	8.236.35	—	—	—	—	—	34.097	82	—	236.35	33.861.47	34.097	82
35	Radomski	162.76	—	2.555.—	—	—	13.530.—	2.875.—	—	19.122	76	—	—	19.122.76	19.122	76
36	Sandomierski	38.—	51.174.40	900.—	1.378.—	—	10.000.—	360.—	1.129.—	64.979	40	4.402.—	1.008.—	59.569.40	64.979	40
37	Szczęśliwicki	489.06	—	160.—	86.—	—	—	510.—	150.—	1.397	06	126.—	—	1.269.06	1.395	06
38	Skierniewicki	219.27	—	—	—	—	—	—	—	219	27	—	—	219.27	219	27
39	Stanisławowski	116.37	—	17.05	—	—	—	52.03	—	185	45	—	—	185.45	185	45
40	Starachowicki	258.05	—	—	12.60	33.60	—	64.20	337.50	705	95	133.59	—	572.36	705	95
41	Suwalski	331.—	29.750.—	5.081.—	—	37.—	—	—	94.—	35.293	—	450.—	1[illegible].—	34.730.—	35.293	—
42	Święciański	700.55	—	—	—	—	—	—	—	700	55	—	—	700.55	700	55
43	Tarnowski	104.90	—	29.—	—	—	—	147.—	—	280	90	—	—	280.90	280	90
44	Tomaszowski Lub.	26.66	—	—	—	—	—	—	—	26	66	—	—	26.66	26	66
45	Tomaszowski Maz.	697.30	—	2.500.—	—	10.—	2.387.75	958.02	—	6.553	07	126.—	—	6.427.07	6553	07
46	Toruński	—	23.000.—	2.612.51	—	654.95	—	1.656.70	—	27.924	16	10.000.—	—	17.924.16	27.924	16
47	Tucholski	—.59	—	250.—	—	250.—	2.000.—	100j—	—	2.600	59	—	—	2.600.59	2.600	59
48	Warszawski	6.814.87	—	4.500.80	9.706.26	13.999.30	—	13.768.47	5.589.21	54.378	91	7.796.97	34.324.01	12.257.93	54.378	91
	Sekcja Turystyki Wodnej	—	8.988.81	963.87	—	—	—	—	1.850.96	11.803	64	7.807.50	—	3.996.14	11.803	64
49	Wileński	71.33	—	—	—	—	—	—	—	71	33	—	—	71.33	71	33
50	Rada Główna	2.999.18	160.250.—	8.220.—	—	—	—	—	1.000.—	172.469	18	13.652 62	—	158.816.56	172.469	18
	Razem	26.289.14	604.479.90	70.307.62	21.922,81	19.179 92	89.975.19	39.948.80	13.732.92	885.836	30	262.883.55	43.043.81	579.908.94	885.836	30

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Brodnica. (Sprawozdanie z wizytacji Oddziału delegata Rady Gł., p. K. Kulwiecia). Zapowiedziałem Zarządowi Oddziału przyjazd swój do Brodnicy na d. 22 września r. b. Sekretarz Zarządu p. Radzymiński spotkał mię na dworcu i zaprowadził do lokalu Oddziału, gdzie zebrali się już pozostali członkowie Zarządu. Lokalu tego bezinteresownie udzielił Zarządowi Hotel Polski na zasadzie zawartego układu, mocą którego wszelkie wycieczki i pojedyńczych tyrystów Towarzystwo kieruje do tego hotelu.

Oddział powstał przed 4 miesiącami w składzie tych samych osób, które stanowiły „Towarzystwo upiększania Miasta". („Towarzystwo Upiększania Miasta" istniało lat kilkadziesiąt jeszcze za rządów pruskich i zasłużyło się wybitnie na polu utrzymania w stanie kwitnącym plantacyj miejskich Brodnicy, oraz opieki nad zabytkami historycznemi i przyrodniczemi). Funkcje organizacji macierzystej pełnić będzie nadal specjalne „Koło Miłośników Brodnicy" — w łonie Towarzystwa Krajoznawczego uformowane.

Dzięki utrwalonej tradycji opiekowania się społecznego nad estetyką miasta i nad utrzymaniem życia towarzyskiego Oddział Brodnicki odrazu zakreślił sobie dość obszerny program pracy krajoznawczej i przystępuje do poważnego jej wykonywania.

Bardzo porządnie zaprowadzona księgowość obrazuje już pierwsze tej pracy kroki: kontrola przybywających do Brodnicy wycieczek, czynione im ułatwienia, opracowanie przewodnika po okolicy Brodnicy (przygotowany już do druku rękopis).

Obszerna sala w Hotelu Polskim, mogąca pomieścić 250 osób, umożliwi Oddziałowi organizowanie odczytów i zebrań perjodycznych członków.

Z najpilniejszych dezyderatów swych Zarząd Oddziału wymieniał: 1. Uzyskanie zniżek kolejowych dla wyjeżdżających z Brodnicy krajoznawców oraz dla przyjeżdżających do niej turystów. 2. Usprawienie władz Okręgowych Pomorskich, któreby rzeczywiście coś robiły dla koordynacji krajoznawstwa Pomorskiego.

Chełmno. Dnia 23 września 1933 r. odbyło się w sali Hotelu Centralnego w Chełmnie, inauguracyjne Zebranie Towarzyskie członków P. T. K. oraz przez Zarząd Oddziału zaproszonych gości. Zebranie przywitał słowem wstępnem prezes Oddziału p. mgr. Schreyer, następnie sekretarz p. Bernaczek zobrazował szczegółowo cel Pol. Tow. Krajoznawczego, podkreślając przytem, że Towarzystwo to daje możność członkom P. T. K. zwiedzania tanim kosztem wszystkich dzielnic Państwa Polskiego, zapoznania się ze zwyczajami i obyczajami mieszkańców, zwiedzania prześlicznych naszych gór, miast i drogocennych pamiątek narodowych.

P. viceprezes prof. Radzimiński zaznajomił zebranych z pożyteczuością języka esperanckiego, oraz zapoznał z przykładami łatwej nauki tegoż języka, zachęcając przytem członków P. T. K. do brania udziału w wykładach naukowych języka esperanckiego, które zorganizuje Zarząd Oddziału P. T. K.

W końcu chór kwartetu członków P. T. K. odśpiewał kilka pieśni, nagrodzonych hucznemi oklaskami obecnych. Dla urozmaicenia, kilku członków P.T.K. wygłosiło interesujące i wesołe monologi.

Wieczornica ta znalazła u zebranych pełne uznanie i zadowolenie.

Dn. 22 października staraniem Zarządu Oddziału P. T. K. odbył się wykład kapitana i prof. geografji w Korpusie Kadetów w Chełmnie p. Sierocińskiego, o wrażeniach z wycieczek turystycznych w naszych górach: Tatrach i Pieninach z równoczesnem wyświetleniem na ekranie obrazów naszych przepięknych gór.

Impreza ta spotkała się ze strony zebranych członków P. T. K. oraz zaproszonych gości, również z pełnem uznaniem i zadowoleniem.

Chełmża. (Sprawozdanie z wizytacji Oddziału delegata Rady Gł. p. K. Kulwiecia). Wizytacja odbyła się dn. 19 maja b. r.

Po porozumieniu się listownem z Ks. Prałatem Szydzikiem odbyłem konferencję w godzinach rannych z Ks. Szydzikiem, jako Prezesem Oddziału, po południu zaś — z Zarządem — w nieobecności Prezesa.

Oddział powstał w marcu 1932 r. — przy udziale kilkunastu członków, obecnie zaś liczy ich koło 40. Praca Zarządu odbywa się normalnie. Księgowość i rachunki prowadzone prawidłowo. Zebrania perjodyczne odbywają się. Wycieczki również. W innych kierunkach pracy jeszcze nie podjęto. Sprawozdania i należne władzom nadzorczym odsetki przesyłano. Kontaktu z Zarządem Okręgowym niema. Utyskiwano na brak koordynacji z innemi Oddziałami Pomorza w sprawach wycieczek i wymiany prelegentów. Na zebrania ogólne przybywa przeciętnie 75% członków. Czuwanie nad ochroną przyrody i nad plantacjami podmiejskiemi zwłaszcza na wybrzeżach jeziora Chełmżyńskiego stanowi poważną zasługę Oddziału.

Chojnice. (Sprawozdania z wizytacji Oddziału deleg. Rady Gł. p. K. Kulwiecia). Oddział Chojnicki wizytowałem 11 października b. r.

W aktach dotychczasowego Zarządu Okręgowego niema żadnego pozytywnego śladu, świadczącego o działalności tego Oddziału lub zgoła o jego nawet istnieniu. Dopiero przeprowadzone w Tucholi wywiady stwierdziły dosyć żywą akcję krajoznawczą w Chojnicach prowadzoną. Prezesem Oddziału jest p. Józej Korzeniowski, dyrektor Państwowego Gimnazjum w Chojnicach. Odbyta z Nim konferencja wykazała, że: 1) Oddział posiada Muzeum krajoznawcze, zgromadzone przez p. Juljana Rydzkowskiego, który się zbiorami temi gorliwie opiekuje. Z powodu braku odpowiedniego lokalu zdeponowane one obecnie zostały w koszarach wojskowych i tam pozostawać mają do czasu, aż obiecany lokal na II piętrze w Ratuszu miejskim pod Muzeum to Oddziałowi oddany będzie, 2) członków Oddział liczy koło 100, 3) odczyty urządzane bywają w sali Gimnazjalnej kilka razy do roku, 4) istnieje przy Gimnazjum Krajoznawcze Koło Młodzieży pod opieką Dyrektora (Prezesa Oddziału), 5) cała sprawa opieki nad ruchem wycieczkowo-turystycznym pozostaje w ręku Biura informacyjno-turystycznego, istniejącego w Chojnicach przy Rynku Nr. 2. Biuro to założone przez Towarzystwo Popierania Turystyki na pow. Chojnicki. Prowadzi je obecnie p. Jan Kaleta przy pomocy członka Zarządu Oddziału p. J. Rydzkowskiego, 6) Zarząd Oddziału od dłuższego czasu posiedzeń nie odbywa, gdyż stano-

wisko sekretarza nie jest obsadzone. Lokalu własnego Oddział również nie posiada. Wszystkie sprawy krajoznawcze związane są narazie z Biurem Turystycznem.

Biuro to trudni się przeważnie propagandą na rzecz klubu żeglarskiego nad jeziorem Charzykowskiem oraz nad letniskami nad tem jeziorem wybudowanemi. W tych kierunkach udziela wszelkich porad bezinteresownie, korzysta z materjalnego poparcia ze strony miasta oraz opiera się na firmie krajoznawczej.

Prezes J. Korzeniowski oraz kustosz J. Rydzkowski żywią przekonanie, że w najbliższym czasie działalność Zarządu usprawiona zostanie.

Skarbnikiem Oddziału jest p. Kłos Hilary — viceprezesem radca A. Kazimierski, przewodniczącym Koła Propagandy Turystyki prof. Marszałek.

Dubno. Wykaz imienny członków Zarządu Polskiego T-wa Krajoznawczego w Dubnie: 1. Prezes Lisowski Insp. Szkolny, Dubno, ul. Słowackiego. 2. Viceprezes Stefaniak Adam Poseł na Sejm, Dubno, ul. Panieńska. 3. Sekretarz Kokozow Konstanty Inż.-arch. Dubno, ul. Piłsudskiego 8. 4. Skarbnik Lindmajer, Dubno, Cerkiewna 1. 5. Kustosz Perchorowicz, Prof. Gimn., Dubno, ul. Bazyljańska. 6. Człon. Zarz.: Orzechowski Zast. Starosty, Dubno, ul. Zamkowa. 7. Rożen Jan, Burmistrz, Dubno, ul. Panieńska. 8. Zdanowicz Grzegorz, Dyr. Gimn., Dubno, ul. Panieńska. 9. Skrybbo Witold, Dubno, ul. Bazylańska. Ogólna ilość członków Oddziału P. T. K. w Dubnie 45.

Gdynia. (Sprawozdanie z wizytacji Oddziału delegata Rady Gł., p. K. Kulwiecia). Oddział ten figuruje w aktach Okręgowego Zarządu w Toruniu pod dwiema rubrykami: Gdynia i Orłowo, a to prawdopodobnie dlatego, że zameldowany był 23-go marca 1930 r. jako utworzony w Gdyni przez Prezesa, dra Żegarskiego, zamieszkującego stale w Orłowie Morskiem i stamtąd kierowany.

Przybyłem do Gdyni a następnie do Orłowa dn. 11 czerwca 1933 r. po porozumieniu się listownem z dyrektorem Żegarskim. Odbyłem tam dwie konferencje— jedną z prezesem Żegarskim a drugą z Zarządem. Członkowie Zarządu zamieszkują w różnych miejscowościach nadmorskich między Gdynią a Gdańskiem oraz w samym Gdańsku.

Posiedzenia Zarządu odbywają się w Gimnazjum p. Żegarskiego w Orłowie. Członków Oddział liczy koło 300. Zamieszkują oni nie tylko w Gdyni, lecz i po całem wybrzeżu aż po Gdańsk włącznie. Należy do Oddziału i pewna ilość Niemców Gdańskich. Kancelaryjna i kasowa strona działalności Oddziału nie nastręcza żadnych zastrzeżeń—treścią zaś działalności tej jest wyłącznie popieranie turystyki nadmorskiej i to w postaci biernej, gdyż do podejmowania wycieczek dla członków Oddziału Zarząd nie wyczuwa potrzeby. Wyłącznie obsługiwane są wycieczki przybywające nad morze z głębi kraju. Za najbardziej palące i wymagające zaspokojenia dezyderaty swoje Zarząd uważa: a) unormowanie stosunku ze „Związkiem Popierania Turystyki" utworzonym w Gdyni z inicjatywy Komisarjatu Rządu, b) zdobycie własnego lokalu lub nawet postawienie własnego domu w Gdyni, na co już Zarząd posiada pewne fundusze i plac upatrzony.

Oddział żadnych zebrań ani odczytów nie organizował dla braku właśnie lokalu w Gdyni (Gdynia nie posiada dotąd żadnej odpowiedniej sali odczytowej) — do Orłowa zaś publiczność przyjeżdżać nie zechce.

Oddział posiada już materjały do opracowania szczegółowej mapy turystycznej, obejmującej wybrzeże morskie — oczekuje jedynie obiecanej z Rady Głównej planszy kartograficznej. Mapa ta ma być wywieszona na dworcu kolejowym.

Przyrodnicy — nauczyciele szkół nadmorskich czuwają nad miejscowemi zabytkami przyrody i zamierzają w łonie Oddziału utworzyć Koło Ochrony i Propagandy Swojszczyzny.

Zarząd uważa, że w Gdyni powinna być zogniskowana cała organizacja turystyki pomorskiej i że byłoby to wdzięcznem zadaniem Władz Okręgowych — ujęcie w swe ręce tej sprawy.

Ziemia w Oddziale nie jest znana wcale. Nikt jej tam nie prenumeruje.

Informacyj o Domu Krajoznawczym w Pucku Oddział nie posiada. Nieznany jest nawet regulamin w schronisku tam obowiązujący.

Przewodników do wycieczek nadmorskich przygotowuje Gimnazjum w Orłowie z pośród własnej uczącej się młodzieży.

Grudziądz. (Sprawozdanie z wizytacji Oddziału deleg. Rady Gł., p. K. Kulwiecia). Wizytacja odbyła się dn. 2 czerwca b. r. Przybyłem do Grudziądza po porozumieniu się listownem z księdzem kapelanem dr. Wł. Łęgą i odbyłem z nim kilkogodzinną konferencję. Zarząd tegoż dnia zebrać się nie mógł. Oddział posiada własny lokal przy muzeum: ul. Lipowa 28. Liczebnie Oddział od r. 1932 rozwinął się w dwójnasób. Liczy obecnie 240 członków. Powstał w r. 1930. Zarząd zbiera się co parę tygodni i pracuje normalnie, aczkolwiek nie trzyma się instrukcji programowej Rady Głównej. Odczyty, zebrania członków i wycieczki odbywają się. Sprawnie pracują Koła Młodzieży. Stosunków jednak wzajemnych pomiędzy temi Kołami oraz kontaktów kierownictwa ich z Zarządem Oddziału nie uregulowano. Rachunkowość i wszelkie księgi kancelaryjne prowadzone prawidłowo. Kontaktu z władzami Okręgowemi nie ma żadnego. W ostatnim roku dało się zauważyć osłabienie w działalności Oddziału, a to zarówno w zakresie zebrań, odczytów jak i wycieczek. Prezes uważa za bardzo pożądaną koordynację wycieczek z innemi Oddziałami oraz wymianę prelegentów. Daje się zauważyć powszednienie tematów z zakresu krajoznawstwa polskiego, pewne przesycenie niemi. Istnieje natomiast duże zainteresowanie do tematów egzotycznych.

Sam prezes Oddziału w ciągu ostatniego roku z dnia na dzień oczekiwał dla siebie translokacji na Polesie i dlatego być może również osłabła jego współpraca z Zarządem Oddziału.

Ziemi Zarząd Oddziału prenumeruje 3 egzemplarze — do ogólnego użytku (publicznego) w Grudziądzu.

Bardzo dodatnie wrażenie sprawia wywieszona na dworcu kolejowym, opracowana przez Oddział Grudziądzki mapa turystyczna, przestawiająca szlaki wycieczkowe w okolicach miasta i wszystkie wybitniejsze objekty krajoznawcze.

Wobec ustalenia się dalszego pobytu ks. dra Łęgi w Grudziądzu można spodziewać ponownego usprawnienia tego Oddziału zwłaszcza, gdy instrukcja programowa znajdzie tam należytą ocenę.

Krzemieniec. Oddział Krzemieniecki liczy obecnie 30 członków. Zarząd stanowią: prezes prof. Franciszek Mączak Liceum, sekretarz dr. Klaudjusz Krzehlik, sekretarz Sejmiku; skarbnik prof. Antoni Wosiński Liceum; członkowie: Jan Beaupré, burmistrz miasta; Bronisław Robak, inspektor szkolny; prof. dr. Zdzisław Opolski, Liceum.

Łódź. Dn. 1.X odbyła się wycieczka autobusowa do Sulejowa i Piotrkowa pod przewodnictwem p. J. Malika przy udziale 12 osób. Po muzeum P.T.K. w Piotrkowie z zapałem oprowadzał prezes miejscowego Oddziału P.T.K. p. Rawita-Witanowski.

Dn. 15.X wycieczka z 13 osób zwiedziła prastary Tum i Łęczycę. Uczestnicy byli gościnnie podejmowani podwieczorkiem przez Łęczycki Oddział P.T.K. w jego nowej siedzibie na Zamku Kazimierzowskim. Prowadził i cennych objaśnień udzielał p. prof. Z. Lorentz, prezes Łódzkiego Oddziału Pol. Tow. Historycznego.

W związku z nadchodzącym okresem zimowym opracowano program wycieczek miejskich oraz herbatek towarzyskich, które będą urządzane w pierwszą sobotę każdego miesiąca, zatwierdzono szczegółowy plan zwiedzania Warszawy w dniach 8, 9 i 10 grudnia pod kierunkiem artystyczno-naukowym dr. med. płk. M. Chleszcińskiego z Warszawy.

Opracowano projekt zmian statutu T-wa i regulaminu Oddziałów i wraz z uzasadnieniem rozesłano Oddziałom.

Lwów. *Słowo Polskie* w Nr. z 25.X b. r. zamieszcza artykuł o działalności naszego Oddziału, w którym pisze: „Z całem uznaniem i radością stwierdzić należy, że założony niedawno Oddział Lwowski P.T.K. objawia coraz żywszą działalność... Oddział Lwowski w ciągu półtora roku istnienia zdążył pozyskać ponad 600 członków, zorganizować wydawnictwo własne w postaci ciekawie redagowanego miesięcznika: *Zbliska i zdaleka*, urządzić szereg wycieczek i innych imprez.

Ostatnio wystąpił Oddział z interesującą wystawą p. t. „Żółkiew, Olesko, Podhorce w grafice i fotografii artystycznej". Wystawa związana jest z postacią króla Jana III. W miłym lokalu Oddziału P. T. K. przy ul. Sobieskiego 3 rozmieszczono w kilku salach podobizny wspaniałych zabytków naszej architektury w postaci artystycznych zdjęć fotograficznych Haczewskiego, dra Morwitza i in., pełnych nastroju drzeworytów i akwatint Z. Acedońskiego i Ir. Nowakowskiej, linoleodruków Rybałtowskiego oraz kilku starych rycin.

Ciekawą tę wystawę zwiedziło grono dziennikarzy lwowskich, podejmowanych gościnnie przez gospodarzy. Wśród publiczności wzbudza wystawa szczere zainteresowanie, wyrażające się liczną frekwencją".

Łuck. (Sprawozdanie za III kwartał b. r.: 1-VII—30-IX.1933). W okresie sprawozdawczym odbyto ogółem 15 posiedzeń, z których: jedno posiedzenie Zarządu i 14 posiedzeń różnych komisyj.

W okresie tym zorganizowano 3 wycieczki: w dniach 9 i 10 czerwca wycieczkę z Warszawy dla zwiedzenia Państwowych Kamieniołomów w Janowej Dolinie i pól azaljowych w pow. Kostopolskim koło Ludwipola, 16 i 17 czerwca z Łucka do Lwowa na XIII Targi Wschodnie i 3 września z Łucka do Równego dla zwiedzenia IV Targów Wołyńskich.

W dniu 15 października odbyła się wycieczka autobusowa do Dubna i Młynowa i 22 października do Janowej Doliny.

Oddział Łucki brał czynny udział w 3-ch wystawach: w okresie od 17 do 25 czerwca w wystawie przemysłowej w Łucku, na której zostało zorganizowane stoisko krajoznawcze. Za udział w tej wystawie Oddział otrzymał specjalne podziękowanie. Na targach Wołyńskich w Równem w okresie od 27.VIII. do 3.IX. było również zorganizowano stoisko krajoznawcze, za co otrzymano dyplom uznania od Dyrekcji Targów za artystyczne urządzenie stoiska; w okresie od 1 do 22 września Oddział brał udział w wystawie krajoznawczej w Olesku, woj. Tarnopolskie. W październiku odbyła się wystawa w Łucku akwarel art. mal. Stanisława Błońskiego osobliwości i krajobrazów różnych dzielnic Polski.

W okresie sprawozdawczym umieszczono cały szereg artykułów o Wołyniu w miejscowej prasie, wysłano 3 artykuły do umieszczenia w czasopiśmie *Ziemia* i umieszczono jeden propagandowy artykuł o Wołyniu w czasopiśmie *Auto*, ilustrowany zdjęciami ze zbiorów Oddziału Łuckiego P. T. K.

Przy sposobności wycieczki na pola azaljowe dokonano 8 zdjęć fotograficznych tej osobliwości przyrodniczej Wołynia.

Przyjęto udział w dniu 17 września w zjeździe krajoznawczym w Olesku, który się odbył z racji 250-letniej rocznicy zwycięstwa króla Jana Sobieskiego pod Wiedniem. Brały w niem udział T-wa i referenci turystyki Urzędów Wojew. i Dyr. P. K. P. z terenu 4-ch województw południowo - wschodnich: Tarnopolskiego, Stanisławowskiego, Lwowskiego i Wołyńskiego.

W okresie sprawozdawczym Oddział pozyskał 33 nowych członków. Na dzień 30 września 1933 r. stan liczebny członków Oddziału Łuckiego P. T. K. wynosił 183 osoby.

W okresie sprawozdawczym ogółem załatwiono 120 spraw różnych, z których ważniejsze dotyczyły: 1) zebrania i opracowania materjału, dotyczącego T-wa dla informatora turystycznego na 1933 r., który został wydany przez Związek Polskich Towarzystw Turystycz., 2) przeprowadzono organizację 5 wycieczek, z których doszło do skutku 3, 3) przeprowadzono organizację pokazów i urządzono stoiska na 3-ch wystawach, 4) opracowano, wydrukowano i rozesłano w ilości 500 egz. sprawozdań za 5-letni okres istnienia T-wa, 5) opracowano i rozesłano komunikat z działalności T-wa za II kwartał b. r., 6) zebrano materjał i wykonano specjalne odbitki fotograficne dla broszurki propagandowej *Zwiedzajcie Wołyń*, która jest w druku, 7) opracowano i zozesłano cały szereg odezw do miejscowego społeczeństwa w sprawie zapisywania się na członków T-wa i zwiedzania Muzeum Wołyńskiego, 8) przeprowadzono całą akcję w kierunku przyłączenia się W. T. K. i Op. nad Zab. Przeszł. do P. T. K.

w charakterze Okręgu Wołyńskiego, 9) poczyniono wszelkie możliwe kroki i starania w kierunku nakłonienia Podol. T-wa Turyst. Krajozn. w Tarnopolu do powzięcia analogicznej uchwały, 10) udzielano stale porad i informacyj grupom i oddzielnym osobom w sprawie organizacji wycieczek grupowych i pojedyńczych, informowano zainteresowanych o osobliwościach poszczególnych miejscowości i okolic Wołynia.

Bardzo aktywną i żywą działalność rozwinęła w okresie sprawozdawczym Komisja Muzealna, która stale i regularnie odbywała każdego wtorku posiedzenia i przyczyniła się do uporządkowania finansów Muzeum Wołyńskiego i do znacznego powiększenia zbiorów muzealnych, tak pod względem jakościowym, jako też i ilościowym i spowodowała całkowite uporządkowanie posiadanych zbiorów. Komisja Rewizyjna pozyskała cały szereg artykułów propagandowych o Wołyniu i po przejrzeniu skierowała je do umieszczenia w prasie miejscowej i stołecznej krajoznawczej. Komisja Ochrony Przyrody opracowała i rozesłała do wypełnienia przez Dyrekcję Lasów Państwowych do Nadleśnictw i przez Związek Nauczycielstwa Polskiego do nauczycielstwa szkół powszechnych kwestjonarjusz, dotyczący osobliwości przyrodniczych i historycznych do sprawdzenia i uzupełnienia. Materjał ten będzie wykorzystany w celach krajoznawczych i naukowych. Ponadto przystąpiono do prac przygotowawczych nad zorganizowaniem działu przyrodniczego w Muzeum.

Ostróg. Zarząd Oddziału w Ostrogu, począwszy od dn. 30.VI.1933 ma skład następujący: pp. Tomasz Łysek, prezes — Ostróg, gimnazjum; Adolf Stachura, viceprezes—Horochów, gimnazjum; Stanisław Sobiecki, skarbnik—Ostróg, gimnazjum; Dyonizy Łuczyński, sekretarz—Ostróg, seminarjum; Eustachy Wasilkowski—Ostróg, gimnazjum. Ogólna ilość członków miejscowego Oddziału wynosi 40. Kół samoistnych ani pododdziałów niema. Praca w naszym Oddziale dopiero się rozpocznie w związku z przyjazdem członków Zarządu po wakacjach. W październiku na miejsce nieobecnego p. Stachury Oddział kooptował p. Jeśmana, naucz. miejsc. gimnazjum.

Pabjanice. W dn. 22.X b. r. otwarta została. zorganizowana przez Oddział: Krajoznawcza Wystawa Fotograficzna Województwa Łódźkiego w sali Szkoły Powszechnej im. Grz. Piramowicza przy ul. Zamkowej 63.

Poznań. W miesiącu wrześniu 1933 r. Oddział urządził następujące wycieczki:

W dniu 3.IX pod kierownictwem p. inż. H. Mejtlisa na jezioro Lednickie i do Pobiedzisk. 10.IX pod kierownictwem p. dr. T. Smoluchowskiego do Murowanej Gośliny i Biskupic. 23.IX pod kierownictwem p. dr. A. Paszewskiego do szkolnych ogrodów botanicznych przy Państwowej Szkole Ogrodnictwa w Poznaniu. 24.IX pod kierownictwem p. dr. T. Smoluchowskiego przez Gądki do Rogalina.

Toruń. Życia Oddziału Toruńskiego w sezonie wiosenno-letnim upłynęło pod znakiem jubileuszu 700-lecia Torunia. Na wzmożony ruch wycieczkowy przygotowano się zawczasu przez wyszkolenie 45-ciu przewodników, głównie z pośród młodzieży krajoznawczej. Przeszkolenie prowadził prezes Oddziału, p. M. Sydow.

Razem oprowadzono 30 grup (1284 osoby), nie licząc wycieczek, przyjętych i oprowadzonych przez młodzież. W schronisku tymczasowem dano razem 1080 noclegów (do połowy września, kiedy przeniesiono schronisko do domu własnego przy ul. Legjonów Nr. 24).

Dzięki uprzejmości Magistratu m. Torunia uruchomiono w dniu 1 czerwca w ratuszu Biuro Informacyjne dla Turystów, w którem urządzono także sprzedaż wydawnictw krajoznawczych, pamiątek jubileuszowych i t. p.

Wycieczek urządzono w sezonie letnim 6, dla 486 osób. Najbardziej udana była wycieczka autobusowa do elektrowni wodnych w Gródku i Żusze (Bory Tucholskie). Organizacją wycieczek zajął się przewodniczący Koła Wycieczkowego, p. Rękosiewicz, skarbnik Oddziału, który też, wspólnie z przewodniczącym Komisji Budowlanej p. dyr. Hoffmannem, nader gorliwie nadzorował prace około budowy domu wycieczkowego. Dom został uruchomiony 19 września, uroczyście otwarty i poświęcony 24 września.

W związku z jubileuszem m. Torunia, została otwarta 2 lipca w hali wystawowej w „Parku Cegielnia” wystawa: „Toruń współczesny”, w której Oddział Toruński wziął również udział, wspólnie z Pomorskim Związkiem Popierania Turystyki, uruchomiając własne stoisko pod hasłem: Krajoznawstwo—turystyka.

Tuchola. (Sprawozdanie z wizytacji Oddziału deleg. Rady Gł. p. K. Kulwiecia). Oddział Tucholski wizytowałem 9 i 10 października b. r., przyczem: 1) odbyłem dłuższą konferencję z Prezesem Oddziału p. J. Szynkiewiczem, 2) wziąłem udział w posiedzeniu Zarządu, 3) wygłosiłem odczyt „O zadaniach słowianoznawstwa na Pomorzu” na zebraniu publicznem zwołanem w sali Hôtel du Nord przy udziale 120 osób, 4) odbyłem wycieczkę z prezesem Szynkiewiczem do Rezerwatu Cisowego w leśnictwie Wierzchlas oraz do Nadleśnictwa Świt dla obejrzenia tamtejszych zabytków Przyrody, 5) zwiedziłem Muzeum Tucholskie. Stwierdziłem przytem, że naogół Oddział Tucholski pracuje normalnie i owocnie. Duszą i główną osią pracy tej jest prof. J. Szynkiewicz. Bardzo życzliwie pracę tę popiera Starosta Jerzy Hryniewski (przyrodnik). Oddział powstał w 1925 r. i liczy obecnie 95 członków. Zebrania ogólne odbywają się kilka razy (8 — 9) do roku. Publiczność miejscowa na zebrania te chętnie uczęszcza, wysłuchując odczytów i sprawozdań Zarządu. Muzeum, zgromadzone i bardzo starannie dozorowane przez Prezesa Oddziału, zawiera koło 1500 okazów, przeważnie z zakresu zabytków i pamiątek historycznych, archeologji oraz przyrodoznawstwa. Wobec porządnie utrzymanych w tamtych stronach zajazdów i oberży sprawa schroniska wycieczkowego w samej Tucholi nie jest palącą, zwłaszcza że hotele miejscowe udzielają przybywającym wycieczkom wszelkich ulg i ułatwień. Staraniem Oddziału pozyskano z funduszów Tucholskiego Wydziału Powiatowego 150 zł. na znakowanie dróg, wiodących do zabytków przyrodniczych w Borach Tucholskich. Wycieczki do Puszczy

oraz do malowniczych okolic nad Brdą położonych organizują oprócz T wa Krajoznawczego i inne korporacje miejscowe, korzystając z przewodników Tow. Krajoznawczego. Na Brdzie rozwinął się obecnie bardzo znaczny ruch wycieczkowy kajakami. Obliczają, że rocznie przewija się po rzece tej koło 1800 kajaków.

Ziemi Oddział dotąd nie prenumerował, zadawalając się *Gryfem*, który dużo miejsca krajoznawstwu kaszubskiemu poświęca.

Prezes J. Szynkiewicz zebrał już dużo materjału do opracowania przewodnika po powiecie tucholskim, a zwłaszcza po Borach miejscowych.

Przy budowie ratusza w Tucholi, która ma być niebawem rozpoczęta, zapewnione zostały lokale na Muzeum Krajoznawcze oraz na inne potrzeby Oddziału.

Wejherów. Na zebraniu w dn. 6.X b. r. dokonano wyborów nowego Zarządu Oddziału. Zarząd stanowią pp.: Karol Ziano. inspektor szk. — prezes. prof. Orzech — viceprezes; Aug. Günther — sekretarz; Kaz. Pankówna—sekretarz.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

W Y C I E C Z K I.

Oddział P. T. K. w Pozanniu.

5.XI. Luboń—Głuszyna—Krzesiny.
12.XI. Gniezno.
19.XI. Czempiń—Brodnica—Iłowiec.
27.XI. Opalenica.

Wycieczki prowadzi viceprezes Oddziału p. prof. Kilarski.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

29.X. Laski, zakład dla ociemniałych, prow. p. inż. M. Zakrzewski.
5.XI. Instytut propagandy Sztuki, prow. p. Z. Drzewiczewska.
12.XI. Zachęta Sztuk Pięknych, prow. p. St. Gabryszewski.
19.XI. Zamek. prow. p. P. Heyman.
26.XI. Praga-Kamionek, prow. p. inż. M. Zakrzewski.
29.XI. Szlakiem Podchorążych, prow. p. St. Gabryszewski.
3.XII. Instytut Propagandy Sztuki, prow. p. Z. Drzewiczewska.
3.XII. Gmach Ministerstwa Skarbu, Przemysłu i Handlu, prow. p. P. Heyman.
8.XII. Studjo Polskiego Radja, prow. p. L. Bartliński.
8.XII. Zachęta Sztuk Pięknych, prow. p. St. Gabryszewski.
10.XII. Katedra, Rynek Starego Miasta, prow. p. St. Gabryszewski.

O D C Z Y T Y.

Oddział P. T. K. w Poznaniu.

Z dniem 4 listopada Oddział rozpoczyna cykl zimowych odczytów z dziedziny krajoznawstwa i turystyki. Odczyty urządzane naprzemian z Oddziałem Poznańskim Polskiego Tow. Tatrzańskiego, będą się odbywały w każdą sobotę o godz. 18-tej w Collegium Medicum Uniwersytetu Poznańskiego. Pierwszy odczyt wygłosił w sobotę:

2.XI. P. prof. Kilaski p. t. „Podole".
11.XI. Odczyt Polskiego Tow. Tatrzańskiego.
18.XI. P. prof. K. Kulwieć (tytuł ogłoszony będzie później).
25.XI. Odczyt Polskiego Tow. Tatrzańskiego.
2.XII. P. Radca Z. Zaleski p. t. „Nazwy ulic i placów m. Poznania".
9.XII. Odczyt Polskiego Tow. Tatrzańskiego.
16.XII. Dyrektor Ogrodów Miejskich p. Wł. Marciniec p. t. „Zieleń miejska w świetle nowoczesnej urbanistyki".

Oddział P. T. K. w Warszawie.

8.XI. Z wakacyjnej wędrówki po uzdrowiskach polskich, wygł. dr. M. Orłowicz.
15.XI. Bogactwa Słowiańszczyzny, wygł. p. K. Kulwieć.
22.XI. Polonją za krąg polarny, wygł. p. St. Sumiński.
29.XI. Warszawa przyszłości, wygł. inż. St. Paprocki.

Odczyty są ilustrowane przezroczami.

KOMUNIKATY ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO P. T. K.

Komisja Towarzyska przypomina swym członkom. że co tydzień w poniedziałki odbywają się „Wieczory klubowe" z tańcami i bridgem.

Lokal P. T. K Zarząd Oddziału Warszawskiego tą drogą zwraca się do swych członków z uprzejmą prośbą o pomoc w wynalezieniu odpowiedniego lokalu dla naszego Towarzystwa. Potrzebna jest sala na 150 do 300 osób, sala na 100 osób oraz 8 do 10 pokoi. Lokal nie może znajdować się wyżej jak na drugim piętrze. Wszelkie informacje prosimy kierować telefonicznie pod Nr. 642-50 lub osobiście do Biura P. T. K., Karowa 31.

Wieczór Taneczny. Komisja Towarzyska Oddziału Warszawskiego urządza w sobotę, dn. 4-go listopada „Wieczorek taneczny" w lokalu włosnym, Karowa 31. Początek o godz. 21-ej. Wejście dla członków 2 złote, dla gości 2.50. Niniejszym apelujemy do wszystkich o poparcie tej imprezy, która ma na celu powiększenie skromnych funduszów Towarzystwa i zakup niezbędnego inwentarza dla Komisji Towarzyskiej.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: **Aleksander Patkowski.** Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze**

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.